

"...ทรัพยากรด้านประมงจะต้องจัดเป็นระเบียบ ความสำคัญไม่ได้อยู่ที่ว่าปล่อยพันธุ์ปลาให้ดี หรือเลี้ยงปลาให้เติบโตดี สำคัญที่ว่าธรรมชาติเราปล่อยปลาลงไปแล้ว มันจะผสมพันธุ์หรือไม่ผสมพันธุ์ก็แล้วแต่ แต่ว่ามันก็เติบโตตามธรรมชาติใช้การได้ ปัญหาอยู่ที่ในด้านบริหารการจับปลา ไม่ใช่ในด้านการเลี้ยงปลา ในด้านการเลี้ยงปลา สถานีประมงต่าง ๆ ก็ทำแล้ว แต่ที่จะต้องทำคือ บริหารเกี่ยวกับการจับปลาให้ประชาชนได้ประโยชน์จริง ๆ ..."

(พระราชดำรัส พระราชทานแก่คณะกรรมการบริการ และคณะเจ้าหน้าที่ของศูนย์การพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ณ โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อย่างยั่งยืน อำเภอตอสะแกเหล็ก จังหวัดเชียงใหม่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๗)

พระราชดำริเกี่ยวกับการพัฒนาประมงชายฝั่ง ประมงน้ำกร่อย และประมงน้ำจืด

ในด้านการประมง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโปรดให้มีกิจกรรมการทดลองค้นคว้า วิจัยทางด้านการประมงในศูนย์ศึกษาการพัฒนาต่าง ๆ อาทิ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนฯ จังหวัดจันทบุรี ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อย่างยั่งยืน จังหวัดเชียงใหม่ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานฯ จังหวัดสกลนคร หรือศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ จังหวัดนราธิวาส เป็นต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้มีพระราชดำริให้ศึกษาและพัฒนาด้านการประมง ซึ่งมีใช้การศึกษาวิจัยทางด้านวิชาการชั้นสูง แต่ต้องศึกษาในด้านวิชาการที่จะนำผลมาใช้ในท้องที่และสามารถปฏิบัติจริงได้ เป็นการเชื่อมระหว่างการค้าค้นคว้าวิจัยกับการประกอบอาชีพของเกษตรกร เพื่อให้ราษฎรธรรมดาทั่ว ๆ ไปที่ไม่มีความรู้มากนักก็สามารถทำได้ ดังพระราชดำริเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า

"... ควรดำเนินการพัฒนาการประมงให้เหมาะสมกับลักษณะภูมิประเทศ โดยการพัฒนาแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง ให้เป็นแหล่งขยายพันธุ์ปลาและส่งเสริมให้ราษฎรสามารถใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำนั้นได้ ทั้งการประมงและการปลูกพืชผักบริเวณรอบ ๆ หนองน้ำด้วย เพราะการขุดบ่อขึ้นใหม่มักประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำ หรือถ้าทำท่วมปลาก็จะหนีไปหมด ..."

การพัฒนาการประมงตามพระราชดำรินี้ใช้เพียงเท่านั้น พระองค์ยังทรงสนพระราชหฤทัยต่อการศึกษาค้นคว้าในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปลาอยู่เสมอมา เช่น การรักษาพันธุ์ปลาบางชนิดมิให้กลายพันธุ์ไป โดยขอให้ดำเนินการด้านพัฒนาพันธุ์กรรมเพื่อรักษาต้นพันธุ์ไว้ด้วย มิใช่เป็นการผลิตเพื่อนำไปปล่อยอย่างเดียว เป็นต้น หรือในกรณีที่ปลาบางชนิดซึ่งเป็นปลาที่หายากและมีแนวโน้มว่าจะมีจำนวนลดน้อยลง จนอาจสูญพันธุ์ได้ เช่น ปลาบึก ซึ่งเป็นปลาน้ำจืดที่ใหญ่ที่สุดในโลก และมีอยู่แต่เฉพาะในแม่น้ำโขงเท่านั้น ก็ทรงห่วงใยในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง และทรงให้ค้นคว้าหาวิธีการที่จะอนุรักษ์พันธุ์ปลาชนิดนี้ไว้ให้ได้ ซึ่งก็ทรงให้กำลังใจแก่ผู้ค้นคว้าตลอดเวลา จนในที่สุดก็สามารถผสมเทียมพันธุ์ปลาชนิดนี้ได้สำเร็จ

นอกจากการพัฒนาศึกษา ค้นคว้า ในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการประมงแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ยังทรงห่วงใยถึงการจับปลาของประชาชนด้วย โดยมีพระราชดำรัสให้พิจารณาศึกษาการวางระเบียบบริหาร เกี่ยวกับการจับปลาในแหล่งน้ำ รวมทั้งเทคนิคในการควบคุมการจับปลาด้วย ในเวลาเดียวกันกับที่มีการจับปลาก็ควรมีการลงทุนเพื่อส่งเสริมการเลี้ยงปลา ถ้าสามารถศึกษาและทำให้การจับปลาเป็นระเบียบเรียบร้อยได้โดยไม่มีแก่งแย่งกัน เอาเปรียบกัน ไม่

ทำลายพันธุ์ปลา ปลา ก็จะไม่สูญพันธุ์ สามารถจับปลาได้โดยตลอด ก็จะเป็นทางที่เหมาะสมและได้ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ สำหรับแหล่งน้ำอื่น ๆ ดังที่ได้เคยมีพระราชกระแสรับสั่งว่า

"... ได้ปล่อยปลามาหลายปีแล้ว และปลาก็เติบโตดี มีการจับปลาร่ำรวยกัน แต่ว่าผู้ที่ร่ำรวยไปไม่ใช่เป็น ชาวบ้านที่อยู่แถวนี้ เป็นพวกที่เรียกว่า เป็นนายทุนเป็นส่วนมาก จะเห็นถ้าอยากใช้ทรัพยากรในด้านประมง จะต้องจัดระเบียบ ความสำคัญไม่ได้อยู่ที่ว่าปล่อยพันธุ์ปลาให้ดีหรือเลี้ยงปลาให้เติบโตดี สำคัญว่าตาม ธรรมชาติเราปล่อยปลาลงไปแล้ว มันจะผสมพันธุ์หรือไม่ผสมพันธุ์ก็แล้วแต่ แต่ว่ามันก็เติบโตตามธรรมชาติ เมื่อเติบโตมากแล้วก็ใช้การได้ ปัญหาอยู่ที่ในด้านบริหารด้านจับปลา เรื่องเพาะปลานี้ก็เป็นหน้าที่ของสถานี ประมงต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้ว สำหรับศูนย์ศึกษานี้ก็รู้สึกว่าจะต้องให้เป็นเรื่องชีวิตของเกษตรกรในด้านการประมง ที่ จะสามารถหาประโยชน์ได้ ตั้งตัวได้ และก็ควรที่จะตั้งเป็นกลุ่ม จะได้สามารถที่จะหาตลาดได้สะดวก ไม่มีการ ทะเลาะ ไม่มีการแก่งแย่งกัน และไม่ทำลายพันธุ์ปลาด้วย ..."

จากการดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ นับว่าได้ก่อประโยชน์ในการพัฒนาอาชีพและความ เป็นอยู่ของราษฎรให้สูงขึ้น ราษฎรมีอาหารโปรตีนจากปลาบริโภคกันอย่างทั่วถึง เป็นการแก้ไขปัญหาการขาดแคลน อาหารโปรตีนได้เป็นอย่างดี อาจกล่าวได้โดยสรุปว่า ประโยชน์ในระยะสั้น ราษฎรได้รับความรู้และเทคนิคในการ เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ หลักการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำ และมีอาหารสัตว์น้ำบริโภคเพิ่มขึ้นกว่าเดิม ช่วยให้ราษฎรที่ยากจนมี ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น สำหรับในอนาคตหรือประโยชน์ในระยะยาวนั้น คาดว่าเมื่อราษฎรมีประสบการณ์ในการเพาะเลี้ยง สัตว์น้ำมากขึ้น ก็จะสามารถผลิตสัตว์น้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถเพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำให้เพียงพอต่อการส่งออก ทำรายได้เข้าประเทศปีละหลายพันล้านบาท อันเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยเสริมสร้างฐานะเศรษฐกิจของประเทศให้มั่นคง ยิ่งขึ้น